
1976
kisdobos
1976. JANUÁR

Az 1976-os év küszöbén szeretettel köszöntünk benneteket!

Legyen vidám az új esztendő, hozzon számotokra sok sikert, boldogságot, s tartson meg mindannyiótokat jó erőben és egészségben!

kisdobos

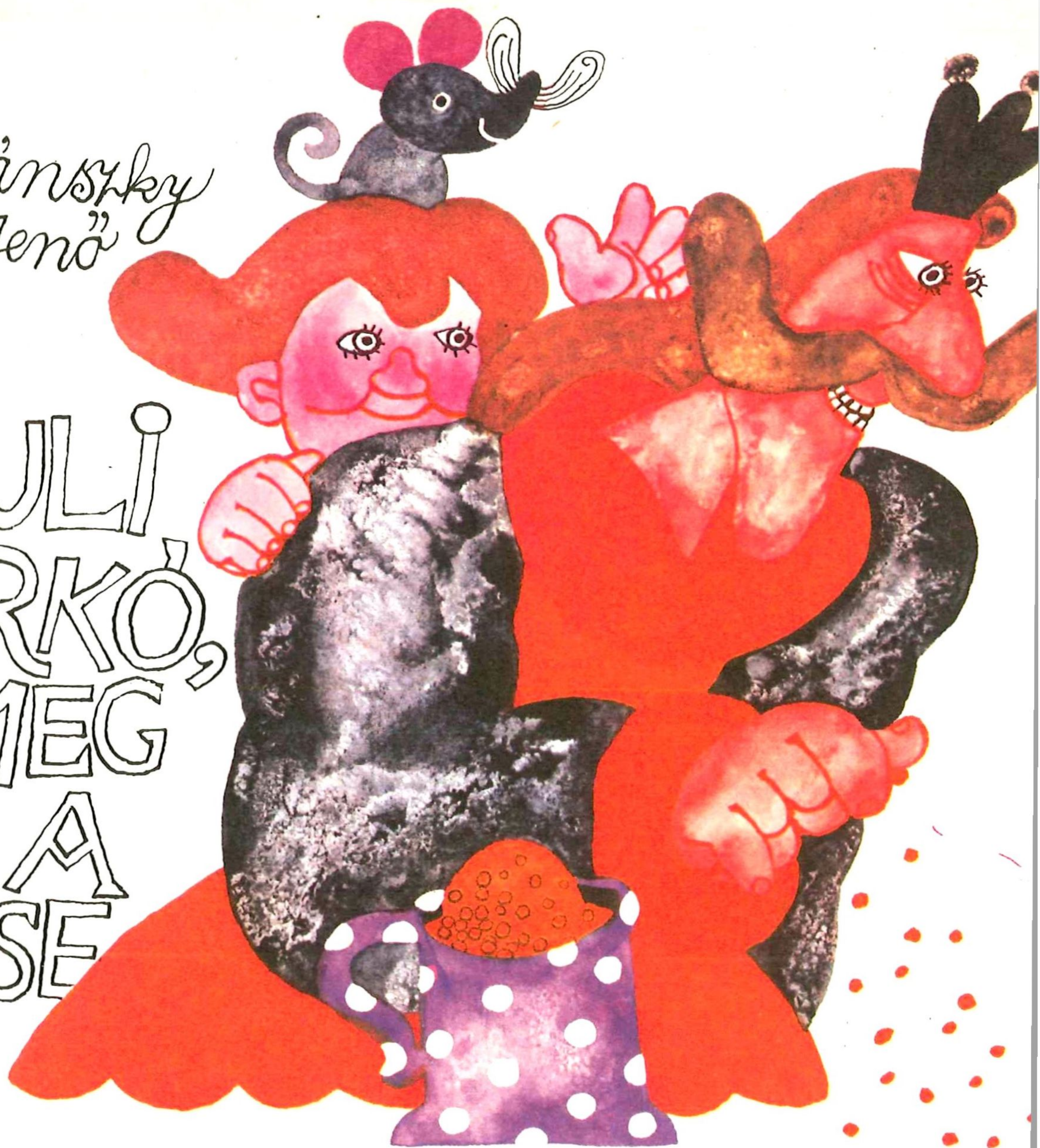
A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXV. évf. 1. sz.
Szerkesztő: Kelemen Sándor
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 664-373
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. Közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj 1 évre 40,— Ft, I. félévre 24,— Ft, II. félévre 16,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.
Készült a Kossuth Nyomdában. 75.1103. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató

INDEX: 25.442

Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem adunk vissza.
A címoldal BÁNYAI ISTVÁN, a hátsó címoldal VIDA GYŐZŐ rajza

Tersánszky J. Jenő

CSULI FERKÓ, MEG A MESE

Csuli Ferkó a második osztálynak legjobb tanulója. Kitűnő az énekből is. Sőt a tanulmányok mellett a testgyakorlatban, labdarúgásban sem maradt senki mögött.

Két gyönge oldala ismeretes csupán Csuli Ferkónak. Egyik az, hogy ha olvasmányhoz férhet, éppenséggel ha meséskönyv akad a kezébe, akkor Ferkó odacsap minden más foglalatosságot, és falja a betűt. A másik gyönge oldala, hogy a kézügyességben nem hogy kiválóbb lenne társainál, de a legutolsókkal kullog az osztályban.

Kobrák tanító bácsi, a kézimunka órák vezetője váltig fájlalja, hogy Csuli Ferkó, az osztály legjobb tanulója, kézimunkában a legügyetlenebb.

Mit is tett legutóbb Kobrák tanító bácsi, hogy Csuli Ferkót és vele minden növendékét jobb munkára serkentse? Hát egy gyönyörű képes meséskönyvet tűzött ki jutalmul azon tanuló számára, aki a legügyesebb kézimunkát készíti el otthon, a következő órára.

Csuli Ferkót ez a jutalom nagy izgalomba hozta. Föltette magában, hogy: törik-szakad, de ő nyeri el a jutalmat. Hosszas töprengés után elhatározta, hogy föláldozza egyik remek fadobozát, abból remek szekeret csinál, remekül forgó kerekekkel és a szekér elé kenyérből két szép lovat mintáz. Ezzel elnyeri a pályadíjat.

Ebéd után nekifogott Csuli Ferkó és fúrt-faragott, vesződött a szekérrel. Késő délutánra el is jutott odáig, hogy a szekér elkészült. Persze most következett volna a nagyobb munka. A két ló megmintázása.

Csakhogy az egész pályázat vesztére, Csuli Ferkó kis nénje egy szép meséskönyvet kért kölcsön a szomszédból. Azt odarakta a polcára és elment főzőcskét játszani.

Nosza Csuli Ferkó nem bírt ellenállni szenve-

délyének, az olvasásnak. Nem törődött többé a szekérrel, azaz a lovakkal és rávetette magát a meséskönyvre.

A szeme káprázott, a feje zúgott, de a könyvet egyhuzamban elolvasta Csuli Ferkó. Éppen a legutolsó mesét találta a könyvből a legmulatságosabbnak.

Tartalma pedig ez volt: a szerencsét próbáló szegény legény leül falatozni az útfélre. Odajön hozzá egy kis egér, és ezt cincogja: — jaj, be éhes vagyok, ne üss agyon, te legény, hanem adjál néhány morzsát az ételedből. A legény jószívű és odavet egy-két morzsát az egérnek. Amikor pedig az egérke jóllakik, ezt cincogja: jótett helyébe jót várj! Majd jelentkezem, ha szükséged lesz rám! Azzal a kis egér eltűnt. Dehát ő volt az egerek fejedelme... Nos hát aztán a legény a kegyetlen fekete király udvarába jut el. A király minden hozzá vetődővel irtózatos kaján tréfát űz. A legénynek azt mondja: imhol egy véka kölest szóratok el a kertemben szanaszéjjel, ha egy óra alatt összeszeded, fele királyságom a tied, ha nem, akkor fejed vétetem! No, a legény búnak ereszti veszendő fejét. De ki terem ott? Az egerek fejedelme. Parancsára ezer kis egér fut összeszedni a kölest a vékába. El sem telik az óra, a legény viheti a királynak, és övé a fele országa...

Ferkó az olvasástól kábultan a nyitott ablak elé állt, egy kis üdítő levegőt szívni. Az ablak a sétányra nyílik. Pár lépésre egy terebélyes tölgy állott.

Egyszerre azt látja, hogy nagy surrogva termetes szarvasbogár száll az alkonyati levegőn át a tölgyfa törzsére és ott megpihen.

Abban a szent percben a fa alatt Lajkó, a szomszéd fiú jelenik meg és az ablakba kiált föl Ferkónak:

— Tyű! Láttad ezt a nagy bogarat? Ahol mászik-e jó magasan. Hozok egy rudat és leütöm.

Ezzel Lajkó már rohant is el. Ferkónak pedig még eszébe járt a mese kis egere és azt gondolta: azért sem hagyom, hogy Lajkó agyonüsse azt a szegény bogarat! Le is szaladt a lakásukból. Mire Lajkó megérkezett egy hosszú rúddal, Ferkó már várta a fa alatt, és ezzel fogadta:

— Te! Kár leütnöd ezt a szarvasbogarat. Inkább tartsuk alája a rudat és szépen leszedjük, ha rámászik.

— Helyes! — egyezett bele Lajkó. Majd hozzáfűzte: — Aztán itt lenn elbánunk vele!

Ferkó nem válaszolt semmit egyelőre. Hanem munkához látott társával együtt, hogy a rudat a gyanútlanul mászó szarvasbogár alá tolják. Amikor rákapaszkodott, elemelték a fa törzséről és szépen a földre eresztették. A szarvasbogár harciasan ágaskodni kezdett, és össze-összecsíptette két nagy szarvát:

— Látod! Ha ez bekapja az ujjad a szarva közé, ki is töri, azt hallottam! — mondta Lajkó és mindjárt fölemelte a rudat: — Én agyoncsapom!

— Nem engedem, hogy megöld! Nem bánt ez senkit, ha nem bántják! — állt pajtása elé Ferkó és megragadta a rudat.

Szóváltás és dulakodás kerekedett. Mígnem Ferkó a következőt javasolta:

— Ne verekedjünk össze! Hanem gyere, keljünk szabályos birokra. Amelyikünk odavágja a másikat, azé a bogár!

Lajkó belement a megoldásba. Egymásnak estek és megejtették a mérkőzést a bogárért. Eredményeképpen Ferkó kétvállra fektette Lajkót.

A szarvasbogár lassan mászott közben a fa töve felé.

A győztes Ferkó kicsit évődött magában: mitévő legyen a bogárral? Nem nagyon bízott pajtásában, hogy nem tervez-e újabb merényletet a bogár ellen, ha szabadon ereszti? Fölkiáltott hát kis nénjének, hogy dobjon le egy skatulyát az ablakból. Aztán amikor ezt megkapta, háta közepén megragadta a szarvasbogarat és belerakva a skatulyába, egyelőre felvitte a lakásukba, hogy majd azután szabadon ereszti!

Aztán! Dehát Ferkó a nagy munkában, olvasásban alaposan eltörődött. A szarvasbogarat a skatulyában odarakta a könyvespolcára és el-

felejtkezett róla. Ha még foglalatoskodott gondolatban valamivel, Csuli Ferkó, inkább az volt, hogy fájlalta, miért nem mintázta meg szekere elé a lovakat a kézimunka-pályázatra!

Most pedig átugorhatni minden nem-fontos mozzanatot... Egészen odáig, hogy Ferkó ágyában, már hajnaltájt furcsa félálomban hánykolódik.

Szorongás kínozza, hogy a kézimunkaórára nem készült el a szekere két lovával... Akkor egyszerre megjelenik előtte pártfogoltja, a szarvasbogár és ezt mondja neki:

— Dehát Ferkó! Csak lovasszekér van? Hát ökröt, bivalyt nem fognak szekérbe? Nézd csak! Nekem is szarvam van, mint ezeknek. Mit szólnál ahhoz, hogy engem fognál szekered elé? Csinálsz nekem egy kis jármot, és én majd húzom a szekeredet, amerre irányítasz... Mert jótett helyébe jót várj!...

Ferkó úgy ugrott ki az ágyából, mint riadófúvásra a jó katona. Aztán nekifogott, hogy egy kis jármot szerkesszen a szarvasbogara számára. Mire iskolába kellett mennie, nemcsak a járom volt kész, hanem Ferkó ki is próbálta kis fogatát a padlón.

És most újra átugorhatni a mellesleges mozzanatokon.

Már ott áll Kobrák tanító bácsi a kézimunkaórán az osztály előtt. Fölszólította az osztályt, hogy pályamunkáját minden tanuló rakja a tanterem hosszú munka-asztalára. Az összes pályaművek között egy hatalmas alkotás díszeleg. Egyik tanuló dobozokból gyönyörű vasúti mozdonyt szerkesztett, és hozzá egész sor szerelvényt.

Na, Csuli Ferkó! Micsoda silányság ehhez képest a te szekered! Hát versenyre kelhet az, egy ilyen csoda kis vonattal?

Kobrák tanító bácsi néhány elejtett szavából már sejti is az osztály, hogy a díjnyertes a vonat készítője. De akkor váratlanul előáll Csuli Ferkó, és ezt mondja:

— Igen, tanító bácsi kérem, de az én szekerem maga-magától elindul és gördül tova, akár itt az asztalon!

— Ne mondd! Hogyan lesz az fiam megeszközölve?

— Így ni! — szól Ferkó.

Azzal a kezében tartott dobozából kiveszi a szarvasbogarat, a szekere elé teszi, nyakára illeszti a jármot és a szarvasbogár bizony kényesen elindul a szekérrel. Csuli Ferkó csak a tollszára hegyével irányítja szekerét amerre akarja, az asztalon.

Ilyet sem pipált még a kézimunkaóra. Az osztály harsogó nevetésre fakad. Kacag Kobrák tanító bácsi is, amikor így szól:

— Hát gyerekek, most már én sem tudom eldönteni, kié a dicsőség?

— Csuli Ferkó a nyertes! — zúgja erre a második osztály.

Kobrák tanító bácsi elfogadta a második osztály döntését. Csuli Ferkó kapta a jutalomdíjat.

Tehát mi történt? A meséskönyv meséje segítette Csuli Ferkót a másik meséskönyvhöz.

Mégiscsak okos dolog a könyvvel foglalkozni!

HEINZELMANN EMMA rajzai

Nagy Katalin

MINI-MESE

Hosszas vita után az Űrhajós nevet választotta magának az őrs. Mert a fiúk eredetileg János vitéz akartak lenni, a lányok meg Hóvirág. Persze hogy egyik sem engedett a negyvennyolcból, ami nem csoda, mert ki látott már fiú hóvirágot például.

Az Űrhajós név Kara Lajosnak jutott eszébe, mert az ő mamája egy gyűlésen találkozott Tyereskovával, a világ első női űrhajósával, aki felírta a nevét egy lapra, kifejezetten Lajos számára emlékül. Úgyhogy Lajos tulajdonképpen Tyereskova őrs akart lenni, és vele együtt nyomban a másik két fiú. A lányoknak erről viszont Gagarin jutott eszébe. Végül is az Űrhajós névben egyeztek meg titkos szavazással, 7:0 arányban. Heten tartoztak ebbe az őrsbe, egyben ők voltak a negyedik osztály. Kis iskola volt az övék, csak az alsós gyerekek jártak ide a faluból, összesen huszonöten.

A tettek beszélnek; az Űrhajós őrs első szóra elvállalta a Csendes portát. Olyan volt az, ott a falu végén, mint egy mesebeli házikó: csepp ablaka, csepp kapuja, az eresz alatt fecskefészek, kerekes kút az udvarán. Csakhogy a mesebeli házban két szomorú kis öreg lakott: Csendes bácsi nyolcvan éves, Csendes néni fiatalabb, de bottal jár. A legnagyobb baj mégis az volt, hogy egyedül éltek, se gyerekük, se rokonuk a faluban, de talán a világon se. Mert vendég nem járt hozzájuk, az biztos, és ők se mentek szomszédolni, csak esténként kiültek a ház elé. Akkor legalább köszöngettek nekik az arra járó emberek.

Az Űrhajós őrs jószívvel vállalta, hogy segíti a két öreget, amiben csak kell. Ott tévedtek el egy kicsit, amikor ők találták ki, mi legyen a segítség.

Úgy kezdődött, hogy az egész őrs bevonult a Csendes házba, persze hogy! Ki maradt volna otthon a fontos munkából?! A Mama riadtan nézte a bevonulást, ennyi ember egyszerre talán a lakodalmukon járt itt utoljára. Atyus megmutatta, hol vannak a szerszámok, és csak ingatta a fejét, nevetgélt eleinte, hogy mit ki nem találnak ezek a mai gyerekek.

Az őrs nekilátott! A fiúk felsöpörték az udvart. Nagyobb port kavartak, mintha autó megy el a ház előtt. Később fellocsolták ugyan, de Mamus akkor már szemrehányóan köhögött. A lányok a ház belsejét kapták kézbe, elmozdították minden bútort, és nem sivalkodott, aki pókhálóba nyúlt. Még a verandát is felmosták. Az volt a legnehezebb, mert nyelte a döngölt föld a vizet, nem győzték hordani. A kút is alig győzte. Keservesen nyikorgott, amikor meglendítették a kerekét. A lánc engedelmesen tekeredett lefelé, de úgy csörömpölt-csattogott, hogy a macska behúzott farokkal rohant el a vakvilágba.

A fiúk még fát is aprítottak, felrakták szép halomba a góré belsejébe. Úgysincs benne kukorica, és ott legalább nem ázik. A száraz leveleket, meg a szemetet is, amit napközben összetakarítottak, befejezésül elégették az ól mögött. Atyus csak pislogott a lángok láttán, be is ment hamar a házba. A gyerekek meg majdnem táncot jártak a tűz körül örömükben, hogy úgy ragyog minden. És különben is szólt a magnó. Mátyus Borinak van magnója, el is hozta kérés nélkül, hogy felvidítsák a két öreget. Szólt a magnó egész délután, pontosabban: ordított, mert az is hallani akarta, aki a padlást takarította; joga van hozzá, nem igaz?!

— Még a fecskék is elmenekültek! — panaszolta Mamus mindenkinek, aki estefelé beköszönt. Mert az emberek észrevették, hogy nagy a rend a portán, és dicsérték a gyerekeket.

Kiss Dénes versei

Dicsérték őket Csendesék is, amikor nagy elégedetten, csatakosan indultak hazafelé. Köszönték a fáradságot. És azt mondták, ne jöjjenek ide többet. Mamus mondta, és lehúzta a kendőjét egészen, nem is látszott ki a szeme. Atyus se invitálta őket vissza, valami történetet mesélt, amikor egy semmi kis parázstól leégett az egész porta...

— Bumeráng — mondta Kara Lajos később. Ő szólalt meg elsőnek; az őrs különben némán kesergett az árokparton.

— Mi az a bumeráng? — kérdezte valaki, de nem nagyon érdekelhette, hallatszik az az ember hangján.

— Vadászfegyver. Hajlított fa, olyan kifliforma. Az ausztráliai bennszülöttek használják. Az a tulajdonsága, hogy ha eldobják és nem jól céloznak vele, visszavágódik ahhoz, aki elhajította — mondta egy szuszra Kara Lajos, mert ő nagyon tájékozott volt az ilyesmiben.

— És hogy kerül ez ide? — nyűgölködött valaki. — És kit érdekel? Menjünk haza! Csípnek a szúnyogok. És ezek a Csendesék...

— Éppen ez az — folytatta előadását Kara; ő nem volt ideges! — Ez a bumeráng! Nem jól fogtunk a segítséghez, most visszaesett a fejünkre...

— Hogyhogy nem jól? Miért nem jól? — ugráltak föl az őrs tagjai, majdnem megverték Karát.

Pedig neki volt igaza, ezt a tanító néni derítette ki; másnap elment Csendesékhez. Megbeszélték a dolgot itt is, ott is; nem ment könnyen. De pár nap múlva újra elmentek az úttörők Csendesékhez, igaz, most már ketten csak. És attól kezdve mindig mentek kettesével. Elhozták a boltból, ami kellett, kiváltották a gyógyszert. A fiúk felvágták a fát továbbra is, de most már úgy rakták, ahogy Atyus szerette. Mama megmondta a lányoknak, hogy a verandát ne mossák, mert azt tapasztani kellene már sárral, és azt úgyse értik; tényleg nem! Szerencsére kikeltek közben a kisfecskék, így egyrészt Mama megnyugodott, másrészt szemét is hullott a fészekből, a veranda tapasztás nélkül takarítható.

Egyszer azt mondta Atyus, holnap jöjjön el egyszerre mindenki; az őrs csak csodálkozott. Hát a múltkor éppen ez volt a baj... Mindenesetre elmentek. Valaki azt jósolta, talán kimeszelik most a házat, azért kell. Köszöntek szép illedelmesen, Atyus meg odament a kúthoz. Öntöztetni akar, gondolták a gyerekek, és ugrottak, hogy segítsenek. De Atyus nem engedte. Ünnepélyesen húzta fel a vödröt, lassan is, mert nehéz volt.

A vödörben hatalmas görögdinnye gömbölyödött, akkora, mint egy kisebb gyerek guggolva.

— Nektek hűtöttem be — mondta Atyus. — Érik még egy-kettő hátul, az ól mögött. Az is a tietek lesz.

Talán a harmadik dinnyénél Mátyus Bori arra merészkedett, hogy elhozta a magnót újra. De most üres szalaggal. Mert a dinnyézés során kiderült, hogy Atyus, ha kedve tartja, szépen énekel. Olyan régi nótákat tudott, mint senki más a faluban, igaz, az emberek közt is ő volt a legrégibb. A gyerekek megmondták, hogy szeretnék felvenni a nótáit magnóra, gyűjtik a régi népdalokat úgyis. Atyus rögtön belement, még büszke is volt, úgy látszott. Amikor visszahallgatták a felvételt, Mamus csak összecsapta a kezét, és sóhajtott. Atyus meg azt mondta, tud ő még cifrább nótákat is, elénekli nekik mindet sorba, ha már ebben telik örömük.

Kemény legény

Hű de kemény
ez a legény!
De tán nem is
legény szegény.

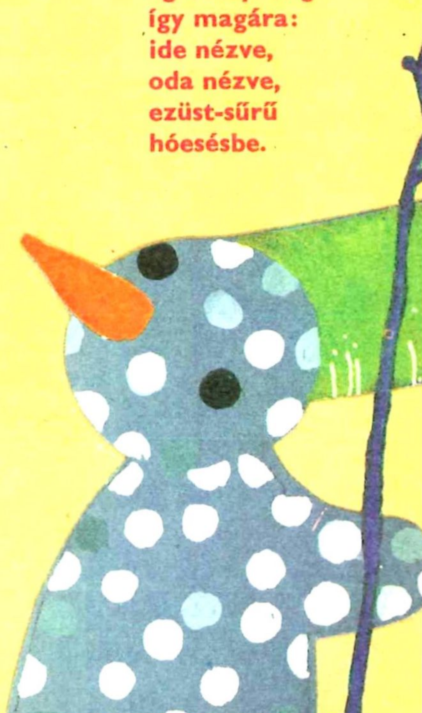
Iszony! Bizony
azért kemény
megfagyott még
tél elején.

De elég a
huncut szóból.
Jégből rakták
no meg hóból.

Pehely-pillék

Kristály-pille,
puha hó,
csillag-szárnyon
utazó.
Libegő,
lebegő,
pihe-mintás
levegő.

Hó pilléje,
zúzmara,
csipketáncból
szőtt ruha.
Téli idő
szempillája,
ég-föld pislog
így magára:
ide nézve,
oda nézve,
ezüst-sűrű
hóesésbe.

Nagy László

A jegesmedve

Bundás halász áll a jégen,
talpas, tenyeres.
Se hálója, se varsája,
mégis halra les.

Ladik nélkül megy a vízre,
hullámokra dűl,
gumiruha nélkül bátran
víz alá merül.

Tátogató ezüst-halak
seregébe csap,
a víz csattan, nyelve csetten,
nyeli a halat.

Jégországban jég a háza,
jég az ablaka,
párát fújó fehér kályha
a mackó maga.

Karmos mancsát hasra téve
ott elszundikál,
s morgolódik, hogyha kívül
jajgat a sirály.

Zelk Zoltán

Varázskréta

Ismerek egy öregasszonyt,
— igazat mondok, nem tréfát —
aki egyszer a tavasztól
elkérte a varázskrétát.

És azóta, mint a tavasz,
hegyre, dombra és mezőre,
ő is virágokat rajzol
kemencére, terítőre.

Lehet ősz is, jöhet tél is,
olyan csudát tud e kréta,
szarkaláb és gólyahír nő,
sárgállik a margaréta.

Hadd súgok egy titkot néktek,
nagy titkot a kicsi szóban:
benne lakik e varázslat,
benne, minden tolltartóban.

Minden színes ceruzában,
vízfestékben és ecsetben —
ha akarod, rózsa nyílik,
fa ágára levél lebben.

Amíg odakünn a tél majd
fehér jégvirágát írja,
mi idebenn, a szobában,
tavaszt írunk a papírra!

BÁNYAI ISTVÁN rajzai

Balogh Béni: A REPÜLŐ

A hegyaljai Golop és Tállya községek között van egy magaslat, amit Akasztódombnak nevez a szóbeszéd.

...Valamikor, a kuruc-labanc világban egy akasztófa állott a tetején. Abban az időben két bírája volt Tállya helységének, mégpedig egy kuruc párti és egy labanc párti. A hadiszerencse forgandósága miatt volt ez így, mivel hol az egyik, hol a másik „fél" birtokolta Tállyát.

Egy alkalommal, amikor már hosszabb ideje a labancok voltak az urak, a labanc bíró elhatározta, hogy felakasztatja kuruc társát. Menten vasra verette hát, majd szigorú őrizet mellett, az egyik kora reggelen elindította a mai Akasztódomb felé a kivégzési menetet. Ám, bárhogy titkolták a dolgot, a falu apraja-nagyja mégis tudomást szerzett róla, s nagy csapatban kísérte a kuruc bírót a vesztőhelyre. A lakosság igen szomorú volt, mert mindenki szerette a halálraszántat.

Ment, mendegélt a gyászos menet, ám mikor a domb tetejére értek, nagy meglepetés érte a hóhért: az akasztófa nem volt sehol!

Nagy méreg öntötte el a magas, veres embert, de mit volt mit tennie, vissza kellett kísérnie a városka börtönébe az elítéltet.

— Eltűnt az akasztófa, főbíró uram! — jelentette a gazdájának.

— Mordizom adta teremtette — furcsállotta a labanc úr, majd azon minutumban parancsot adott egy új akasztófa felállítására. És még nem szállott le az este, amikor az új bitófa ott díszelgett a mai Akasztódomb tetején.

Másnap reggel megint megindult a gyászos menet, hogy a kuruc bírót a vesztőhelyre kísérjék. Hanem amikor a domb alá értek, ugyancsak elálmélkodtak az odaérkezők: az új akasztófa szőrén-szálán eltűnt!

No, de erre már a labanc bírót is elöntötte az epe.

— Gonosz kuruc praktika! — hajtogatta. — De majd megtanítom én móresre ezt a kuruc párti népet!

Azzal újabb parancsot adott, hogy még nagyobb, még erősebb akasztófát ácsoljanak. És hogy a kuruc pártiak ne tudják eltüntetni, erős őrséget állíttatott oda.

— No, most már hetvenkedhettek, bocskoros kurucok! — jelentette ki nagy garral.

Aztán a nagyobb nyomaték kedvéért maga is elkísérte a menetet az Akasztódombra. Bizony kár volt odamennie őkelmének! Mert attól, amit ott látott, csaknem megütötte a guta.

Az új, nagy akasztófa megint nem volt sehol!

— Gyalázat! Gyalázat! — hörögte magából kikelten. — Hát micsoda málé szájú őrség ez? Fegyverük van, és mégis ellopják tőlük az akasztófát! A tállyai nép nagyot kacagott ezen, örült a labanc bíró újabb felsülésének. Nem csoda, hiszen a helység nagy része szíve szerint a kurucokat pártolta.

— Börtönbe záratlak benneteket! — szidta az őrséget pogánymódra. — Hát nem tudtatok jobban vigyázni?

— Instállom, nagyságos főbíró uram — mentegetődzött az osztrák őrmester. — Mi itt szépen őrködni, figyázni... Hát egyszer gyönni az a nagy fényesség, és aló mars! A fényesség között elrepülni az fránya akasztófa!

— Ha, ha, ha!... Repülő akasztófa! — kacagott a tállyai nép. Mert sok volt közöttük, aki jól tudta, hogy ügyes emberek csele volt mindez.

A labanc főbíró pedig csaknem szétpukkant mérgében.

— Sehova se megyünk innen! Poroszlók! Hozzatok ácsokat, készítsenek azok rögtön akasztófát!... Amikor pedig készen lesz, felhúzzuk reá a kuruc bíró uramat!

A poroszlók azonmód el is mentek, majd hamarosan

AKASZTÓFA

Hegyaljai monda

ácsokkal tértek vissza. Nem telt bele jó két óra, már állott az új akasztófa!

— No, kuruc bíró uram, mi a kegyelmed utolsó kívánsága? — fordult a labanc bíró ellenfeléhez, jóságot színlelve.

Elkomorodott a kuruc bíró, majd határozottan szólott:

— Úgysem teljesíti azt kegyelmed, kár az időt vesztegetni!

— Ugyan már miért nem? — adta a nagyot a labanc bíró. — Tudom én a regulát!

— No, ha tudja kegyelmed, akkor figyeljen ide. Nékem az az utolsó kívánságom, hogy szeretnék még egyszer halpaprikással jóllakni.

— Annak semmi akadálya — szólalt meg a labanc bíró. — Van itt a Szerencs-patakban elég hal.

— De nekem tiszai halból kell, nem holmi pocsolya szagúból. Itt van a sokaságban Mátyás szolgám, őt küldje el kegyelmed Tokajba, majd fog az a Tiszából halat.

A labanc bíró — bár kutya átok természetű volt — de a halálra ítélt utolsó kívánságát tiszteletben tartotta.

Egy szó, mint száz, elküldötte hát a Mátyás nevű szolgát lóháton a Tiszához. A gyászos menet eztán visszatért a helységbe, az emberek a lakóházaikba, a kuruc bíró meg a börtönbe.

Mindenki várta, mikor érkezik vissza a szolgalegény. Eltelt egy nap, két nap, de bizony a szolga csak nem tért vissza. Ekkor már a labanc bíró is elunta a dolgot.

— Hát tovább nem várunk, reggel akasztunk! — rendelkezett keményen.

De ebből aztán nem lett semmi! Ugyanis még az éjszaka folyamán a kurucok megszállták a falut. Mátyás, a szolgalegény vezette őket ide, a gazdája kiszabadítására.

Szabad lett a halálra ítélt kuruc bíró.

— Kölcsönkenyér visszajár — mondotta másnap a fogságba ejtett labanc bírónak. — Kegyelmed engem többször is fel akart akasztatni, de mindig elrepült az akasztófa. Most próbát teszünk. Holnap reggel, ha ott lesz a bitófa, felhúzzuk reá. Sok gonoszsága miatt senki sem fogja kegyelmed sajnálni. De ha nem lesz ott, akkor én szabadon engedem, mehet, amerre lát!

Persze a kuruc bíró is őrséget állíttatott az Akasztódombra, nehogy eltűnjön az akasztófa. Fölösleges volt. A labanc bíró által ácsoltatott új akasztófa ott ágaskodott a dombtetőn.

— Nem tűnt el! Nem tűnt el! — ujjongott örömmel a nép. — Ez is mutatja, hogy az igazság a kurucok oldalán áll!

A labanc bíró sápadtan vette tudomásul a valóságot.

A kuruc bíró megkérdezte:

— Van-e kegyelmednek utolsó kívánsága?

— Van, van! — kiáltotta élesen, de hirtelen nem tudta, mit is kérjen. Nagy sokára nyögte ki aztán a következőt: — Van nekem az istállómban egy fehér lovam, azt hozassa ide kegyelmed. Utoljára még szeretném látni.

— Meglesz, meglesz! — ígérte a kuruc bíró, majd azonnal parancsot adott, hogy a kért lovat vezessék az akasztófa alá.

— Látta kegyelmed a lovát? — kérdezte a kuruc bíró.

— Láttam — válaszolt a labanc bíró, majd valamit kiáltott. Ekkor a fehér ló letérdelt, a labanc bíró pedig a hátára pattant. Hatalmasat ágaskodott erre a pompás paripa, majd nagy porfelhőt rúgva hátán a gazdájával örökre eltűnt a dombról...

Hová lettek, merre mentek? Nem tudta senki!

De nem is firtatták. Örültek, hogy megszabadultak a gyűlölt labanc bírótól... Ezután sokáig kuruc bíró ítélkezett Tállyán.

BIRKÁS ÁKOS rajza

A januári ködös derengésben fázva ébredtek a munkácsi várban. Mire a reggel párái felszálltak, a vár körül fehéren kezdett villogni a havas mező. Ekkor harsantak meg szomorúan a kürtök, és a vár védői megadásra sorakoztak. Mélyen alattuk, túl a befagyott vizesárkon, nagy tüzek körül melegedtek a bécsi császár ostromló katonái. Éppen kétszáznyolcvan évvel ezelőtt történt. Megnyílt a várkapu, és kilépett rajta a vár hős védője, Thököly Imréné, Zrínyi Ilona. Arca sápadt volt, de büszke tekintete nem alázkodott meg a császár tábornoka, a kegyetlen Carafa Antal előtt.

E napon, amikor két évi ostrom után, már nem lehetett a várat védeni, a bujdosó Thököly Imre felesége kénytelen volt átadni Munkács erős várát a császáriaknak. Zrínyi Ilona első férje Rákóczi Ferenc volt. A két Rákóczi-árva, a tizenhat éves Júlia és a tizenkét éves Ferenc ott fagyoskodott hőslelkű anyjuk mellett. A várvédők kegyelmet kaptak, de Zrínyi Ilonának két gyermekével Bécsbe kellett mennie. Az árvák gyámja Lipót császár lett, aki helyett azonban Kollonics Lipót bíboros rendelkezett velük. Ez a durva lelkű főpap a magyarok esküdt ellensége volt. Júliát maga vitte az Orsolya apácák zárdájába, hogy apácát neveljenek belőle.

Néhány nap múlva Ferencet, Kollonics parancsára, a csehországi Neuhausba vitték a jezsuita papok iskolájába. Papot akartak nevelni belőle, vagy olyan német főurat, aki hazáját, népét elfelejtve a bécsi császárt szolgálja. A Rákóczi név önmagában is félelmet keltett a bécsi császár udvarában, Magyarországon pedig az elnyomott, nép ennek a névnek viselőjétől várta a szabadulását.

Ki is volt II. Rákóczi Ferenc, akinek 1976. március 27-én ünnepeljük születése 300. évfordulóját? Apja, I. Rákóczi Ferenc és nagyapja, II. Rákóczi György erdélyi fejedelem volt. Anyai nagyapját, Zrínyi Pétert, a császár kivégeztette. Nagybátyja, Zrínyi János börtönben raboskodott. Mostohaapja, Thököly Imre, Felső Magyarország fejedelme is a császár ellen harcolt, és bujdosni kényszerült.

A jezsuita iskolában a kis Rákóczi magára maradt. Lelkéből azonban nem tudták kiirtani hazája emlékét. Az iskolában kiváló tanuló volt. Egyik pap ezt írta róla: „Egész lényében nem középszerű. Szavai, magatartása és járása csupa méltóság, igazi fejedelmi, de minden kevélység nélkül, és amilyen nemes, éppen olyan emberséges." Tanulmányai folytatása végett ezután a prágai egyetemre ment, ahol mennyiségtant, fizikát, építészetet és haditudományt tanult.

Mire tanulmányait befejezte, édesanyját már nem találta Bécsben. Zrínyi Ilona férje, Thököly Imre után ment Törökországba. Rákóczi Ferenc sohasem láthatta többé az édesanyját.

Júlia férjhez ment Aspremont nevű német grófhoz, nagykorú lett, és megszabadult Kollonicstól. Aspremontnak sikerült Ferencet is nagykorúsíttatnia, majd azt tanácsolta, jegyezze el a császár rokonát, Magdolna hercegnőt, hiszen kölcsönösen tetszettek egymásnak. A házassághoz azonban a császár engedélye kellett. Rákóczi kérésére a császár ezt válaszolta:

— Lásson előbb világot! Menjen a katolikus világ fővárosába, Rómába!

Róma nagy hatással volt Rákóczira, ahol a világhírű festményeket, szobrokat és az építészet alkotásait tanulmányozta. Egy év múlva tért vissza Bécsbe, ahol azzal a hamis hírrel fogadták, hogy jegyese, Magdolna, meghalt, amíg ő Itáliában járt. Engedélyt kapott a hazatérésre. Itthon Sáros vármegye főispánja lett, de nem maradt birtokán, családot akart alapítani. Hessen, német tartományba utazott, ahol az uralkodó leányát, Mária Amáliát kérte feleségül. Az esküvő után jelentkezett a holtnak hitt Magdolna, aki levélben tett szemrehányást hűtlennek vélt vőlegényének. Ekkor jött rá Rákóczi arra, hogy az udvarban milyen csúnya játékot űztek vele. Feleségével együtt azonnal útra kelt, és meg sem állt Sárospatakig, a Rákócziak híres váráig, majd különböző birtokain élt. A császár környezetében nem bíztak benne,

lázadó magyarnak tartották ősei miatt. Német nevelése és német felesége miatt a magyarok sem bíztak benne már azért sem, mert első fia megszületésekor a császárt kérte fel gyermeke keresztapjának.

A török kiűzése után a császár Magyarországot meghódított tartományként kezelte. Tisztviselői lábbal taposták az ország alkotmányát. A régi családok birtokait elkobozták, és idegeneknek adták. A német zsoldosokat a magyar falvakba szállásolták be. Az elvadult katonák kifosztották a falvak népét. A bécsi kormány olyan súlyos adókat vetett a lakosságra, hogy sokan inkább elbujdostak, hiszen fizetni úgysem tudtak, és a kíméletlen adószedők sokszor félholtra verték azt, aki nem fizetett. Az ország nagy része protestáns volt, a katolikus udvar nem ismerte el a vallásszabadságot, amelyet még I. Rákóczi György vívott ki, és üldözte a protestánsokat. A bécsi rémuralmat Kollonics Lipótnak ez a mondása fejezte ki a legjobban: „Magyarországot előbb rabbá, azután koldussá, végül pedig katolikussá kell tenni!" Egy korabeli magyar énekmondó így siratta a magyarságot:

„Idegen nemzetre szállott szép országod,
Tőled elvétetett arany szabadságod."

Rákócziban csak nagyon lassan érlelődött meg a gondolat, hogy cselekedjék hazájáért. Megbarátkozott Bercsényi Miklós Ung megyei főispánnal, akivel együtt keseregtek a haza sorsán. Látva a szegény nép szenvedéseit, arra gondoltak, idegen segítséggel lehet megszabadulni a bécsi zsarnokságtól. Ekkor már sejteni lehetett, hogy rövidesen kitör a német—francia háború a spanyol trón megszerzése végett. A franciák jó szövetségest láttak Rákócziban, ezért fel is szólították, támasszon felkelést az osztrák császár ellen.

Rákóczi levelet írt a francia királynak, megkérdezve tőle, milyen segítségre számíthat. Az eperjesi német helyőrségben szolgált egy Longueval nevű belga katonatiszt, aki többször volt Rákóczi vendége, és bizalmába férkőzött. Longueval hosszabb szabadságra Belgiumba készült. Rákóczi megkérte, vigye el levelét a francia királynak. A tiszt örömmel vállalta a megbízást, mert a bécsi udvar kémje volt. Elvitte a levelet a francia udvarba, a választ is meghozta, de mindkét levelet bemutatta Bécsben. Ez a levelezés elég volt arra, hogy Rákóczit és néhány bizalmasát elfogják. Rákóczit sárosi kastélyából először az eperjesi börtönbe, majd Bécsújhelyre vitték, ahol ugyanoda zárták, ahol nagyatyja, Zrínyi Péter, kivégzése előtt utolsó napjait töltötte. Elfogatásának hírére Bercsényi Lengyelországba menekült. Rákóczi felesége egy Lehmann nevű százados segítségével megszöktette férjét, akinek szintén sikerült lengyel földre menekülnie. Rákóczi szökésének hírére Lipót császár tízezer forint vérdíjat ajánlott fel annak, aki élve elfogja, és hatezer forintot megölőjének. Lehmannt kivégezték, Rákóczit pedig távollétében fej- és jószágvesztésre ítélték.

Hegyalja népe forrongott. Vezetőjük, Esze Tamás, követeket küldött Rákóczihoz, kérve, legyen a vezérük. Rákóczi meggyőződve a nép forradalmi hangulatáról, zászlókat és egy kiáltványt küldött azzal a paranccsal, hogy csak akkor bontsák ki a zászlókat, ha jelt ad. A nép azonban nem várt. Tarpán és Váriban kitűzték a Rákóczi-zászlókat, fegyvert ragadtak, és megrohanták a német őrségeket. A németek és a néptől félő urak a várakba menekültek. Károlyi Sándor főispán azonban legyőzte a felkelőket.

Károlyi hiába győzött, a felkelés tovább terjedt. Most már Rákóczi sem tétovázott. Az 1703. év június 14. napján a magyar határra ért, ahol Esze Tamás tarpai jobbágy vezetésével kaszával, vasvillával és karddal felfegyverzett szegények fogadták. Jövetelének hírére szinte özönlöttek hozzá a reménykedő szegények. Így kezdődött az a nagy népmozgalom, amely Rákóczi szabadságharca néven került a magyar történelembe.

(Rákóczi életrajzának második részét a KISDOBOS februári számában közöljük.)

BIRKÁS ÁKOS rajza

MOLNÁR ANDREA

VIRRASZTÓ

Így nevezzük a családban azt a kedves kis szobrot, amely egy fiút ábrázol. Izmos alakja, aranybarna színű, ami nála természetes, hiszen bronzból öntötték. Apám sok évvel azelőtt cseresznyefából készített koronghoz erősítette, melléje csavart oszlopot faragott. Azon át villanyt vezetett az izzófoglalathoz. Édesanyám kék selyemmel vonta be az ügyesen hajtogatott drótot, ernyőt formálva föléje. Így kapott Virrasztó méltó környezetet.

Ami igaz, alaposan rászolgált a nevére. Hiszen amíg kicsi voltam, hosszú ideig virrasztott felettem, mert ha éjjel felriadtam, féltem a sötéttől.

— Ez a szobor sokat mesélhetne, ha szólni tudna — jegyezte meg édesanyám egyik este, amikor a kis lámpát eloltotta.

— Mondd el helyette — kérleltem.

Édesanyám elbeszélése nyomán Virrasztó lelépett a talpazatáról és visszabukdácsolt a múltba. A háború mögé, amikor még egy sokszobás lakás vitrinjében díszelgett.

— Tudod, kislányom, abban az időben Virrasztó egy kétségbeesett verdeső szárnyú madarat szorongatott a kezében. Ilyen szoborrá formálta őt a mester, aki készítette. Jól megfigyelhettem, hiszen „bejártam" takarítani ahhoz az előkelő családhoz, s így nem egyszer került portörlés közben a kezembe.

Akkor még fiatal házasok voltunk. Apád hol dolgozott, hol nem. Nagy volt a munkanélküliség. Még jó, hogy végül is azt a vice-állást megkaptuk az alagsori kis szoba-konyhával együtt. Dolgunk a ház mindennemű takarítása, a „leszemetelés" volt. Aztán söpörtük a járdát, télen sokszor egész éjjel havat lapátoltunk.

S egy napon kitört a háború. A férfiakat behívták katonának. Akik itthon maradtunk, rettegésben éltünk. Az ablakokra fekete papírokat kellett ragasztani. Kötelező volt az esti elsötétítés. Mind többször hangzott fel a rádióban „Légi veszély Budapest" s a szirénák félelmetes vijjogása.

— Le kell menni a lakásokból a légópincébe — jelentette ki a légóparancsnok a lakógyűlésen. De abból az első emeleti sokszobás „úri" lakásból mégsem jött le soha senki. Hiába figyelmeztették, kérlelték őket. S azon a végzetes estén találatot kapott a házuk. Amikor kis motyónkkal a pincéből kirohantunk, égő bútorok, gerendák fáklyái világították az utat... Tudtuk, hogy ők az első emeletről, már soha többé nem jöhetnek közénk. Együtt pusztultak el értékeikkel.

Utána még sokat kínlódtunk, de örültünk, hogy megértük a háború végét — a békét. Sajnos, sokan hiába várták vissza hozzátartozóikat, a te édesapád azonban épségben hazatért. És elkezdődött valami egészen más élet, mint ami volt, szebb, tisztább, tartalmasabb.

Hogy Virrasztó miképpen maradt meg, rejtély. Hiszen pusztító tűz, erős légnyomás érte. A romeltakarításnál találtam rá, a sok porcelán törmelék között, de a rab madár már nem volt a kezében...

Ezzel fejezte be édesanyám a történetet. Percekig szótlanul ültem mellette. Aztán lassan feloldódva jóleső érzés futott át rajtam. Milyen nagyszerű dolog, hogy a sok szenvedés, amiről hallottam, már csak az emlékekben létezik. Van szép otthonunk, ruhánk, terített asztalunk.

S mert a korán sötétedő téli este beköszöntött szobánkba, odamentem az állólámpához, hogy bekapcsoljam. Szinte önkéntelen mozdulattal simogattam meg Virrasztó tenyerét, amelyen akkor láttam először, lyuk tátongott. A régmúlt háború nyoma.

SÁRISÁPI PARTIZÁNOK

Sárisápot a felszabadulás előtt „kis Moszkvá"-nak emlegették. Sok volt a kommunista, s ugyancsak sok munkát adtak a csendőröknek! Amikor 1944-ben közeledett a front, a kommunisták és barátaik fegyvert fogtak. Röplapokat terjesztettek és fontos, hadianyagokat szállító kocsikat, vonatokat robbantottak. Kemény, föld alatti munkához szokott bányászemberek voltak valamennyien. A lakosság, ahol tudta, segítette a harcukat. Élelemmel, híradással, emberek mentésével. Sok bányászpartizán hozzátartozóját fogták el a fasiszták, házaikat felgyújtották, lerombolták. Végül is a megtorlás elől az Anna-völgyi bánya egyik nyolc kilométeres összekötő alagútjába vezették a lakosságot. Nagy harcok voltak erre, s nagyszerű emberek vezették azokat.

A 2961. Rákóczi Ferenc nevét viselő úttörőcsapatnak 326 tagja van. Büszkék községük nevezetes múltjára. A partizán veteránokat rendszeresen elhívják ünnepeikre s a hétköznapi eseményekre egyaránt. Ott élnek valósággal az úttörőcsapatban. Avatáskor a vörös nyakkendőre, s a kék kisdobosra ők írják a nevüket. Ez emlék, őrzik valamennyien. Ha valakinek a próbakönyvébe is bekerül egy veterán neve, az a legnagyobb kitüntetésnek számít. Zgyerka Pál elvtárs, a Bányász szakszervezet elnöke is itt él Sárisápon. Nyugdíjas bányász. Egyik unokája, a nyolcadikos hosszú, szőke copfos Nóra hozza-viszi a híreket, meghívókat neki. Még a környékbeli községekbe is elhívják, s ilyen látogatásra sohasem fáradt! Partizán hagyományok, hősi múlt...

Vajon a Rákóczi nevét viselő úttörőcsapat hogyan készül a Rákóczi-évfordulóra?

Játékkal és vidáman! Ez a válaszuk. Errefelé a lányok erélyesek, határozottak, az őrsi neveken is meglátszik ez. Tigris, Űrhajós — ilyen nevek akadnak! S a fiúké — Tyereskova! Hogy miért ezt választották? Takács Zoli ezt mondja: a nők nemzetközi évét tisztelték az első űrhajósnő nevének választásával.

Nagy akadályverseny lesz tavasszal, Rákóczi jegyében. S hogy a régebbi és a közelebbi múlt találkozzék, kiket hívhatnának meg védnöknek, mint Sárisáp nevezetes bányász-hőseit?

HETVENÖT EMBERT MENTETT MEG

Horváth József Cegléden gyógyszerész. Kívülről semmi különös nem látszik rajta: fehér a köpenye, ősz a halántéka, kedves a szava. Olyan ember, aki húsz esztendeig hallgatott hősi tettéről. S a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa BÁTORSÁG érdemérmével tüntette ki. Hogy miért?

A második világháborúban Szombathelyen egy tábori kórházban volt gyógyszerész. Ide került a háború utolsó napjaiban 75 sebesült szovjet katona, hadifogolyként. A hadifoglyok életét nemzetközi törvény védi. A fasiszták ennek ellenére parancsba adták, hogy likvidálják a sebesült foglyokat. Likvidálni — ez a szó azt jelenti, hogy megsemmisíteni, megölni. Horváth József és társai azonban megmentették a halálra ítéltek életét. Egyeseket a felismerhetetlenségig bepólyáltak, begipszeltek, másokat elrejtettek a kórházban, volt akit a hullaház mellé. Így maradt életben 75 szovjet katona.

Horváth Józsi bácsit a ceglédi 4457. Dózsa György úttörőcsapat pajtásai gyakran meghívják. Tiszteletbeli úttörővé avatták, emberséget, szerénységet tanulnak tőle — példaként emlegetik, szeretik, becsülik. Hiszen tettét nem ő mesélte el, hanem szovjet emberek kutatták fel megmentőjüket! Ő meg mosolyog, és ezt mondja:

— Nincs ebben semmi rendkívüli. Megtettem, mert meg kellett tennem. Minden becsületes ember ezt tette volna a helyemben, nem igaz?

Húsz éve történt ... 1956-ban, az úttörőmozgalom t i z e d i k születésnapján jubileumi nagytábor volt Tihany-Aszófőn. 11 altábor 1400 úttörője vert sátrat a félszigeten. A Pest megyei pajtások is nagy lelkesedéssel készülődtek. Amint a szántódi révnél más megyék küldötteivel találkoztak, kicsit irígyen hallgatták saját maguk készítette dalaikat, csatakiáltásaikat. Hát csak éppen Pest megyének nincsen csatakiáltása? Ezt nem hagyhatták ennyiben! Gyors agytorna következett, s a Balaton vizén, Tihany és Szántód között, a kompon megszületett a csatakiáltás, az, melyet Pest megye kisdobosai és úttörői ma is olyan vidáman és harsányan „csatakiáltanak":

— Dirr bele, durr bele, rá bele, bele,
Hajrá, hajrá Pest megye!

A táborban meg annyira belejöttek, hogy még egyet kitaláltak a pajtások:

— Sok sátor, nagy tábor, nagy tábor,
sok sátor,
Zöld erdő — Aszófő — hurráááá!

Amikor a miniszter is muzsikált... 1950-ben, a püspökhatvani pajtások úttörőzenekara és népi együttese részt vett a kulturális seregszemlén, Aszódon. Hosszú munka előzte meg fellépésüket. Először is hangszerek kellettek, s azok bizony akkor sem két forintba kerültek. Kértek kölcsön citerát, harmonikát, a községi tanács dobját. A fésűkre selyempapírt tettek, ha más nincsen, az is pótolja a hangszereket! A színes-szép népviseletű lányok, pitykés ingű fiúk tánca és muzsikája fergeteges sikert aratott! Első díjként a megyei tanácstól 10 furulyát és 5 citerát kaptak. A Népművészeti Intézet kiküldte Grubner Gyula furulyaművészt, hogy csináljon Püspökhatvanban furulyákat és a zenekar részére összhangosítson népdalokat. Béres János furulyaművésztől még 10 rézfurulyát kaptak. 1952-ben az akkori művelődésügyi miniszter, Darvas József meglátogatta a zenekart. Éppen próbáltak. Olyan szépen játszottak a pajtások, hogy a miniszternek is kedve kerekedett egy kis muzsikára. Egész este a gyerekekkel együtt citerázott. Ma is emlegetik faluszerte azt a régi estét. Pedig negyedszázad telt el azóta.

Komló—Tata, Rimóc és Előszállás. Messze van egymástól ez a négy helység, mégis, egy hírbe kerültek! Méghozzá jó hírbe! Komlón a nevezetes bányászvárosban ez év végén nyitja meg kapuját az új úttörőház.

Tatán viszont ősszel elkészül, s már javában játszanak, dolgoznak benne. A rimóci 3511-es Rákóczi Ferenc úttörőcsapat mozgalmunk 30. születésnapjára a községi tanácstól csapatotthont és játszóteret kap. Az előszállási pajtások új csapatotthonához maguk is hozzájárultak: a borsószedésért kapott pénzükön parkettázták ki azt.

Írjátok meg szerkesztőségünknek — és rajzoljátok le — milyen a ti úttörőszobátok, kisdobos kuckótok!

A Tüskevár írójára emlékeztek

Lutra, Csi nevét, a tüskevári vakáció történetét jól ismeritek. Könyvben olvastátok s a televízió is vetítette több ízben a Tüskevárról szóló filmet. Írójukra, Fekete Istvánra emlékeztek Budapesten, és a Tárogató út 77. számú házat, ahol élt és alkotott, emléktáblával jelölték meg. Írjátok meg ajkai pajtások, vajon szülővárosában úttörő, vagy kisdobos raj, utca, játszótér viseli-e a nevét?

Indiánok, Mohikánok, Winnetou őrsök, figyelem! Nektek szólunk most! Legutóbb Dorogon Fekete Ferenc pajtás a Petőfi iskolából azt kérte, hogy írjunk az indiánokról, életükről, szokásaikról. Kívánságát, íme teljesítjük.

Egész Amerika területén harmincöt millió indián él — tehát több mint háromszor anynyian vannak, mint hazánk lakói. Mohikánok is vannak még, kb. ötszázan, s egy részük az USA Strockbridge rezervációjában (védett területen), illetve a kanadai delavárok földjén él. Unkasz, a Róka, „Az utolsó Mohikán" történelmi esemény volt, valóban élt. 1606-ban született és 1683-ban halt meg, tehát aránylag hosszú életű volt. Cooper a regényíró azzal a szándékkal mintázta meg róla „az utolsó mohikán" alakját, hogy a valóságban soha se legyen utolsó mohikán, ne haljon ki a törzse! A törzsek sasvijjogással kezdték a háborút előkészítő haditáncokat, s az ütközetekbe is így

vágtattak. A sas hangja „VHI", vagy „PHI", s ez sok torokból félelmetesen hangzik! Próbáljátok ki, s közben a mutatóujjatokkal ütögessétek a szájatokat!

Az indiánok öltözéke érdekes és szép. Valamikor az amerikai sündisznó belül üreges tüskéit festették be és varrták fel ruháikra, ma porcelán gyöngyöt fűznek fel inkább. Vörös, kék, sárga, fehér és fekete szerepel a díszítéseken. Ahány törzs, annyi a díszítő motívum. Az ábrák jelentenek is valamit: vadászatra sikert hoznak, védenek a betegségtől stb. A mokasszinok, köntösök, lábszárvédők és homlokszalagok mintáiból leolvashatja a hozzáértő a viselő tulajdonságát vagy akár egész életrajzát. A viselt sastollakról ugyanezt olvashatjuk. Minden toll a törzsi tanács által elismert érdem jelképe. A sima végű sastoll TETT-toll, ha bojtos a vége, akkor NAGY-TETT-toll. Vagyis olyan, mint a katonák mellén a kitüntetés.

Az indiánok szívósak és kitartóak a munkában is. Nem ismerik a tériszonyt s a vele járó szédülést, ezért napjainkban szívesen alkalmazzák őket a felhőkarcolókban — ablakmosónak.

Januári mellékletünk: botpaládi lakóház. Vágjátok ki mellékletünket, s a szaggatott vonal mentén hajtogassátok. A felirat szerint ragasszátok a megadott helyre a tetőt, A-val jelölt részt az A-hoz, B-vel jelöltet a B-hez. A kémény elkészítésénél legyetek óvatosak, mert az oldalaknak nemcsak egymáshoz, hanem a tetőrészhez is illeszkedniök kell! A rajzon lyukacskákkal jelölt részbe gyufaszálak kerülnek, ezek a tornác oszlopai. Pontosan 11 darab, 28 milliméter nagyságú kell hozzá.

Ha elkészültök a botpaládi lakóházzal, állítsátok kis gyűjteményetekbe! Annyit tudjatok róla, hogy a kemencéje a pitvarban van, szabadkéményes, a szobájában meg vályogtűzhelynél melegedtek. Konyhája, kamrája, szobája van. Ha Szentendrén jártok télen vagy nyáron —, a Szabadtéri Múzeumban megtaláljátok!

Amikor itt a tél . . . Január van, s odakint hull a hó. Milyen egy igazi, téli kisdobosösszejövetel? Először is legalább negyed, de még inkább félórát töltsetek odakint, az udvaron, vagy játszótéren, esetleg a parkban. Ehhez fogadjátok meg a jótanácsot: öltözzetek rétegesen! Melegítő alá pulóver, ing, vagy blúz — sapka, sál, és természetesen kesztyű. Felsőkabát helyett pedig a népszerű orkán-anorák kellemes és főképpen víz- vagyis „hóhatlan" — viselet.

Hogy mit játsszatok? Íme:

Célbadobás hógolyóval

Készítsetek kartonlapból, vagy hungarocellből egy négyzetméternyi céltáblát. Ezt rögzítsétek, s a táblától 10—15 lépésre húzzatok a földön egy vonalat. A játékosok hóból öt-öt, tojásnagyságnyi hógolyót gyúrnak, és sorrendben célba dobnak. A dobás nyomai a céltáblán jól látszanak. Az nyer, akinek a legtöbb találata van. Persze, céltábla helyett elképzelhető felfüggesztett konzervdoboz is, benne kavicsdarabbal. Ez a találatot jelzi is, mert zörög!

Jó játék a kocsiverseny is.

Három pajtás kezet fog, a középső guggol, a két szélső meg húzza őt. Kijelölitek a célt, s a „kocsik" jelre indulnak. Az a kocsi győz, amely leghamarabb ér a kitűzött célba. Fontos a jó összjáték és az, hogy a legkönnyebbet húzzák, s az ne lépjen, csak csússzon!

A szobában bent

a napi feladatokon, beszámolókon kívül, játsszatok is. Mindig van egy kedvenc játék, s különösen, ha zálogosdival párosult, jókat nevettek. Igen ám, de a zálogkiváltás módja mi lehet? Például: MONDJ EGY NYELVTÖRŐT! Csinos, csíkos cinkcsészében cukros csirkecomb. Kilenc kulcsa, pince kulcs. Jó nyár vár rája! A RÁKMONDAT mondása is érdekes. Ez olyan mondat, mely visszafelé olvasva is ugyanazt az értelmet adja. Például: A FASORI PAP PAPIROSA FA. GÉZA, KÉK AZ ÉG! TE MEZŐ, NEVELED ELEVEN ŐZEMET! Találós kérdést is fejthettek. Íme: Az vagyok, aki vagyok, és mégsem vagyok az, aki vagyok, mert ha az lennék, aki vagyok, nem volnék az, aki vagyok, ki vagyok? (színész)

Melyik virág virít télen, s hervad el nyárra? (a jégvirág)

Jó mulatást!

Vaddisznók etetése az erdőben
Lajkó Cecília rajza, Kecel

Postafiók 100

Legkedvesebb levelem januárban. „Kedves Űr Kata! Örömmel újságolom, hogy átköltöztünk az új iskolába. Eddig váltott tanítás volt, és nekünk alsósoknak délután kellett járnunk. Most már másképp lesz! Boldogan ismerkedünk a modern berendezéssel. De nemcsak gyönyörködünk! Eddig 48 óra társadalmi munkát végeztünk. Segítettünk költözni, berendezkedni. Most régiségeket gyűjtünk, azzal díszítjük az új iskolát. Szeretettel köszönt

Kótai Anita 4. o. kisdobos
7551 Lábod, Jókai út 21."

Milyen a jó őrsvezető? Forgács Melinda kisdobos (6916 Ambrózfalva, Mező Imre út 11.) szerint: „Legalább hetente szervezzen őrsi gyűlést. Törődjön az őrs tagjaival, adjon tanácsot mindenféle ügyeikben."

Németh Eszter (9200 Mosonmagyaróvár, Móra út 3.) véleménye: „Az őrsvezető elsősorban kedves és barátságos legyen. Vegyen részt minden őrsi összejövetelen. Segítse bajba jutott társait. Legyen szorgalmas és jókedvű; inkább elnéző, mintsem szigorú."

Nagy Annamária úttörő (2766 Tápiószele, Ceglédi út 61.) úgy gondolja, az töltheti be igazán jól a tisztségét, aki pontosan tudja, mi a teendője. Saját tapasztalata alapján mondja ezt: most volt őrsvezetőképző táborban. Sok ötlettel, új tudással jött haza, azóta még nagyobb kedvvel végzi a munkáját.

Kincskeresők. Szarvas Éva kisdobosnak (8900 Zalaegerszeg, Kovács Károly tér 6.) könnyű dolga van! Vállalta, hogy megkeresi csapatuk első úttörőit. Jó nyomon indult: megtalálta először a tanító nénijüket. Most már csak hallgatnia kell a régi történeteket és elindulni a névsor alapján.

Múltkorában már írtam a nagybajcsi Ibolya őrsről; szorgalmas kincskeresők! Ebben az évben népi szokásokat, hiedelmeket gyűjtenek. Szívesen bemutatják az érdeklődőknek. Címük: Ibolya őrs, 9063 Nagybajcs, Általános iskola.

Varga Eszter (3553 Kistokaj, Petőfi Sándor út 16.) a Gyöngyvirág őrs vezetője. Ők Szőnyi Márton, Ságvári Endre és Bajcsi-Zsilinszky Endre életrajzát tanulmányozták. Kérik azokat a kisdobosokat, akiknek képe, újságcikke, érdekes adata van róluk, küldjék el nekik.

Gajdó Tamás kisdobos azt a feladatot kapta, hogy engem tudósítson. Megtette. Én meg szívesen adom tovább a hírt. Rajuk Móra Ferenc nevét viseli. Ellátogattak hát Szegedre. Nemcsak megtekintették a Móra Múzeumot, hanem bemutattak egy kis emlékműsort is, névadójukról. Ezután Kiskunfélegyházára utaztak. Koszorút helyeztek el Móra Ferenc szülőházán. Szívesen küldöm címüket mindazoknak, akik „névrokonokat" keresnek, így például a salgótarjáni Móra Ferenc rajnak. Tehát: Gajdó Tamás, 2424 Előszállás, Vöröshadsereg út 29.

A mártélyi elsős kisdobosok eredetileg a Cica-mica nevet viselték. Most megváltoztatták Kincskeresőre. Elhatározták ugyanis, kincset keresnek, mégpedig a környék halászati emlékeit. Már sikerült is elkérni Jenci nagyapjától a régi varsát, azt írják. A kisdobos szobában helyezték el. Már van ott egy hatalmas halászladik, amit a Mókus őrs „gyűjtött". Szívesen üldögélnek benne valamennyien. (Címük: 6636 Mártély, Általános iskola.)

További kincseket, örömet, sikereket kíván minden kisdobosnak az új évben is

Űr Kata

Osvát Erzsébet versei

A csavargó dala

Mindegy nekem,
ha nyár, ha tél —
Szabad vagyok,
akár a szél.
Naphosszat
az utcát járom,
vígan élem
a világom.
Dolgozni? Hm!
Ugyan minek?!
Ilyen dolga
nincs senkinek!
Minden szép
és jó is volna,
csak a gyomrom
ne korogna.
De sebaj!
A szám kitátom,
sült galambból
kettő, három
majd csak berepül
a számon.

Álomszuszék a boltban

— Mi kéne, ha vóna?
— Három mázsa bóha.
— E meg miféle beszéd?
Elitta kend az eszét?
— Dehogy ittam, alszom folyton.
Hej, pedig de sok a dógom.
Süthet hasomra a nap.
Kokas kukorékolhat.
Zöröghetnek szekerek —
Én biz fel nem serkenek.
Ha majd megcsíp ezer bóha,
fel is ugrom nagykínomba'
s úgy megköszönöm, hogy az álom
napszálltig rám ne találjon.

VIDA GYŐZŐ rajza

BUÉK, Coffi! Elmúlt a karácsony, a Szilveszter. Sokat játszottam az új vonatommal. Mégis, egy icipicit unatkoztam már, amikor találkoztam Pocakkal és Lacival. Kiderült, hogy Laci is vonatot kapott karácsonyra. Felsóhajtottam: - Hű, de jó lenne összerakni egy óriási nagy pályát! De hol? Nálunk nem fér el. - Nálunk sem - mondta Laci. Pocak ugrálni kezdett. - Nálunk elfér! Van egy nagy játszószőnyegem! - Így aztán délután felmentünk Pocakhoz és összeraktuk az óriási nagy pályát a játszószőnyegen. Néztük, néztük, és rájöttünk, hogy sokminden hiányzik. Pocak elővett néhány dobozt, ragasztót, festéket, ollót - és dolgozni kezdtünk.

Készítettünk állomást, padokat, fákat, őrházat, alagutat, sorompót, felüljárót. Hegyet meg tavat is csináltunk, meg autópályát, autókkal. Olyan jót játszottunk,

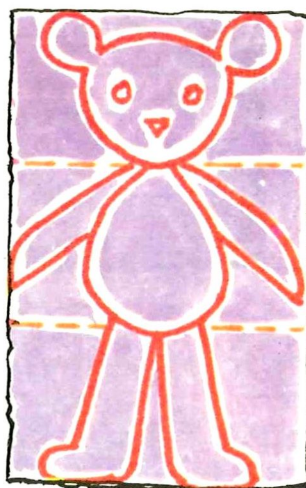
hogy este alig akartunk hazamenni. Elhatároztuk, hogy folytatjuk a terep építését, és ha kész, mindenkinek megmutatjuk. Remélem, neked is jól kezdődött az új év! Szi

MARÉK VERONIKA munkája

FERKAI LÓRÁNT
SZABÁS, VARRÁS, RAGASZTÁS

Nem szokás ugyan, de mi mégis macit és egyéb állatokat szabunk, varrunk vagy ragasztunk. Elsőnek habszivacsból legyen a maci. Háztartási boltban mosdó- és mosogatószivacsnak olcsón árulják a halványkék vagy sárgás habszivacsdarabkákat, amiből tenyérnyi elegendő jelenleg. Filctollal rajzold elő a macit (1.), majd éles ollóval vágd körül. Ha egy fülét, vagy végtagját véletlenül levágnád, semmi baj, Technokollal visszaragaszthatod. A 2. ábránk mutatja, hogy a készre vagdosott macit színes vászondarabkákból kiszabott ruhácskákkal öltöztetheted is. De az sem szégyen, ha egy macinak nincs ruhája!

Régi kalapokból maradt színes filcből is szabhatsz állatfigurákat (3.), ezekre a szemet, orrot, szájat, ruhát nem rajzolod, hanem más színű filcdarabkákból kivágva szépen felragasztod. Ha szeretsz varrni, úgy ragasztás helyett szegőöltéssel varrhatod le a rátett darabkákat, a figura szélét pedig pelenkaöltéssel varrd körül (4.). Ragasztott, vagy varrott díszekkel cifrázott filc könyvborítót (5.), vagy órarendet, különmunkarendet tartó falidíszt is készíthetsz (6.). Utóbbira színes műanyag ruhacsipeszekkel váltogathatóan illesztheted fel a rajzlapdarabkát, amelyen a szépen felírt „EL NEM FELEJTENDŐK" láthatók. A csipeszeket melegített szeggel átfúrva, falba vagy polcoldalba vert szegekre akaszthatod az egészet.

1.

2.

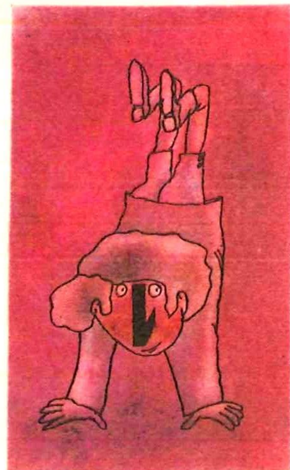

3.

4.

5.

6.

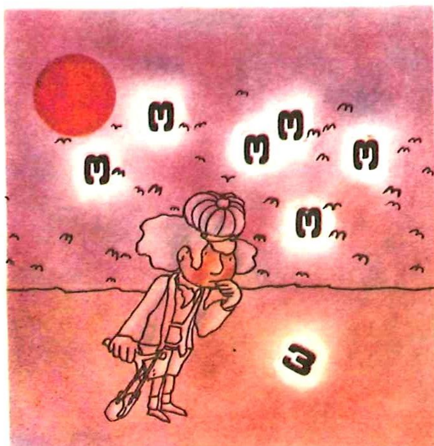

Dallos Jenő

Humoros számok

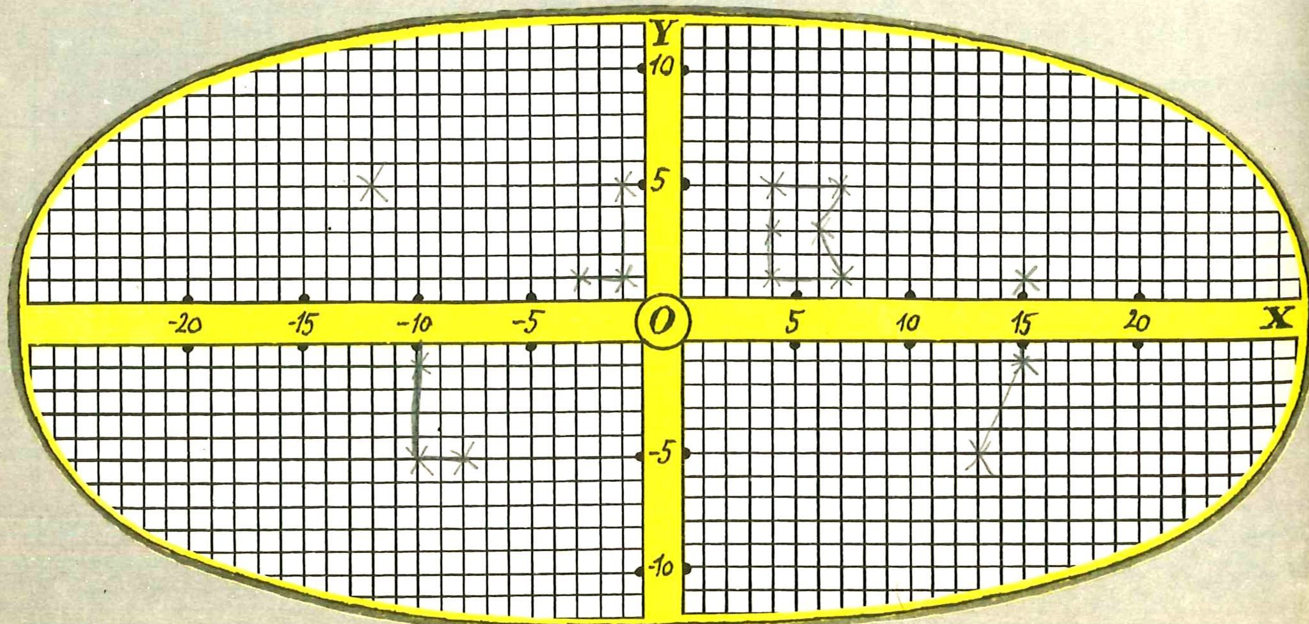

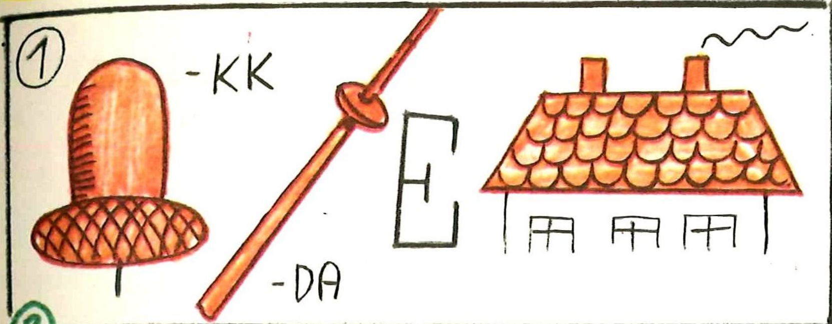

5. Itt a szám! Hol a pont?

(7; 1)	(4; 3)	(—3; 1)	(—10; —1)	(—12; —5)	(15; —1)
(4; 1)	(6; 3)	(—1; 1)	(—10; —5)	(— 8; —5)	(15; —1)
(4; 5)		(—1; 5)			(13; —5)
(7; 5)					

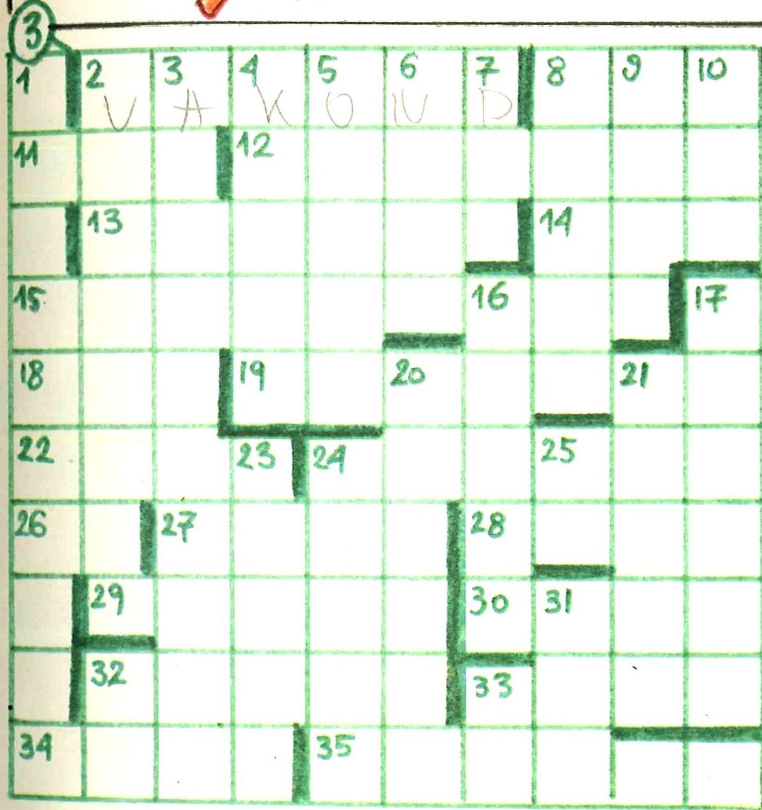

2

HÓ E....
HÓ G....
HÓ P.....
HÓ S....
HÓ T.....
HÓ V....

1. Képrejtvény

2. A betűrejtvényben hat HÓ-val kezdődő szó szerepel. A szócska után következő első betűt, valamint a betűk számát megjelöltük. Melyek ezek a szavak?

3. Keresztrejtvény

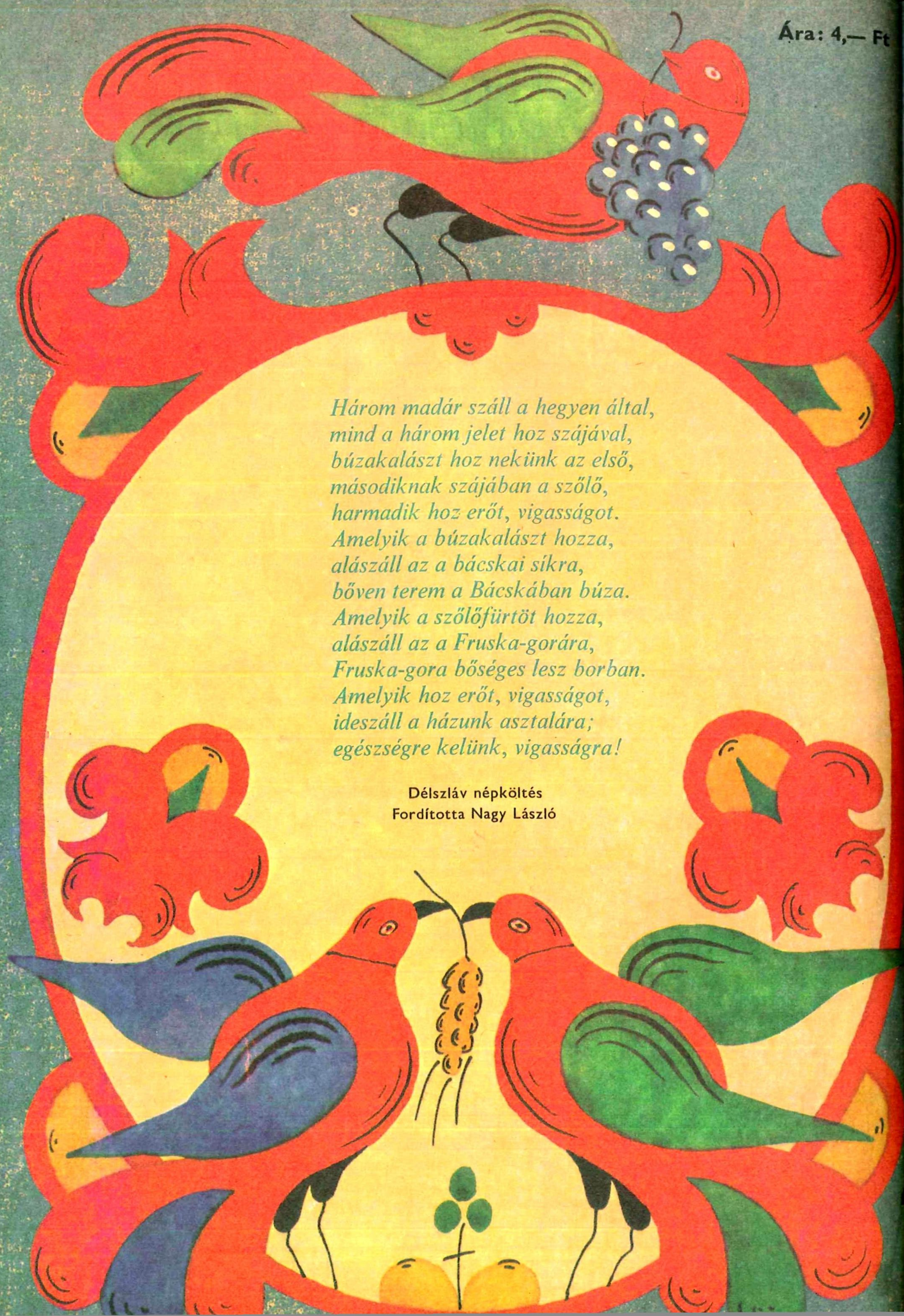
Vízszintes 2. Föld alatt tartózkodó állat. 8. Budapesti Közlekedési Vállalat — rövidítve 11. Az áram, vagy a zötykölődő kocsi teszi 12. Beteggondozóra 13. Építőanyag 14. Hézag 15. Növényvédelmi terület közismert latin neve 18. LÁR. 19. Égitest — és napszak e nélkül az égitest nélkül 22. Átnyújt 24. Nagyméretű, teherszállító gépkocsi 26. Nógató szócska 27. Eladásra kínál 28. Itt is található a vízszintes 15. 29. Áramátalakító 30. Eloszt — végtelenül 32. Régi fém ivóedényt 33. Kugli 34. p 35. Előkelő

Függőleges 1. Apátlan, anyátlan lányok 2. Itt is található a vízszintes 15. 3. A csíkos, exotikus állatot árusító 4. Itt is található a 15. alatti 5. Dalmű 6. Csodálkozást kifejező, népies felkiáltás 7. Magánhangzó nélküli delta 8. Felhős 9. Finom édesség 10. Fém 16. London folyója — magyarosan 17. Főzelék, mely a néphit szerint szépít 20. Díszes épület 21. A szájüreg és a garat között átvezető rész, melyre különösen télen jó vigyázni! 23. Magyarul: homokszín 24. Minden áron nyerészkedő, üzletelő ember neve régiesen 25. Római 2 31. A felsőfok képzője 32. Kérdő névmás 33. TN.

Beküldendő: a vízszintes 15. és 18., és a függőleges 2. és 4.

4. Betűrejtvény: Milyen finom, téli csemegét ejtett ki a zacskóból ez a fiú? Olvassuk össze megfelelő sorrendben a betűket!

Rejtvényfejtők, figyelem! December-január-február havi megfejtéseket egyszerre, február 25-ig küldjétek szerkesztőségünk címére! Tehát a decemberi és januári megfejtést tegyétek el egyelőre!

Ára: 4,— Ft
Három madár száll a hegyen által,
mind a három jelet hoz szájával,
búzakalászt hoz nekünk az első,
másodiknak szájában a szőlő,
harmadik hoz erőt, vigasságot.
Amelyik a búzakalászt hozza,
alászáll az a bácskai síkra,
bőven terem a Bácskában búza.
Amelyik a szőlőfürtöt hozza,
alászáll az a Fruska-gorára,
Fruska-gora bőséges lesz borban.
Amelyik hoz erőt, vigasságot,
ideszáll a házunk asztalára;
egészségre kelünk, vigasságra!
Délszláv népköltés
Fordította Nagy László